

**Ο Μίμης Σουλιώτης και η μοναδική περίπτωση του Μεταπτυχιακού
Προγράμματος Σπουδών (Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας)
«Δημιουργική Γραφή»**

Κυρίες και κύριοι,

Οι μέρες της ευτυχίας πέρασαν
και δεν το ξέραμε,
στο εξής πρέπει να ευτυχήσουμε στη δυστυχία,
να την κάνουμε να μπάζει από ευτυχία,
να της μοιάζει
σαν η καλύτερή της εφεδρεία

«Οι καλές μέρες», Μίμης Σουλιώτης, *Παλιές ηλικίες*, εκδ. Ερμής, Αθήνα 2002.

σας ευχαριστώ που τιμάτε με την παρουσία σας το 1^ο Διεθνές Συνέδριο Δημιουργικής Γραφής που πραγματοποιείται στην Ελλάδα, αφιερωμένο στον Μίμη Σουλιώτη (1949-2012), εμπνευστή και ιδρυτή του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημιουργική Γραφή».

Θέλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα το Ελληνοαμερικανικόν Εκπαιδευτικόν Ίδρυμα Κολλέγιο Αθηνών – Κολλέγιο Ψυχικού και τους ανθρώπους του για την εξαιρετική συνεργασία στη συνδιοργάνωση του Συνεδρίου και για τη φιλοξενία που μας προσφέρουν. Ο χώρος έχει τη σημασία του και την αξία του. Και το Συνέδριο αυτό είμαι απόλυτα πεπεισμένος πως θα αποτελεί σημείο αναφοράς για μελλοντικές ανάλογες προσπάθειες. Θέλω emphaticά να τονίσω πως είναι τιμή μας αυτή η συνεργασία και έχουμε τη διάθεση να σηματοδοτήσει την απαρχή μιας σχέσης ουσιαστικής και αποδοτικής για την εκπαιδευτική και επιστημονική κοινότητα ευρύτερα. Η παιδαγωγική και εκπαιδευτική φιλοσοφία του Ιδρύματος είναι πολύ κοντά στη δική μας. Και το Μεταπτυχιακό μας άλλωστε και το Ελληνοαμερικανικόν Εκπαιδευτικόν Ίδρυμα επιδιώκουν να πετύχουν στόχους και σκοπούς δίνοντας έμφαση, κοντά στα άλλα, στην ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης και της κριτικής ικανότητας.

Ευχαριστίες πρέπει να απευθύνω και στον Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου μας κ. Θεόδωρο Χατζηπαντελή. Ο ίδιος προσωπικά μας στήριξε και μας στηρίζει σε κάθε μας προσπάθεια στο Μεταπτυχιακό αυτό Πρόγραμμα. Με τον Διευθυντή του Προγράμματος Σπουδών Κωνσταντίνο Ντίνα μας συνδέει ισχυρή φιλία και ταύτιση απόψεων στην πορεία που πρέπει να ακολουθήσει το Μεταπτυχιακό.

Θα ήταν όμως κάτι περισσότερο από άκομψο αν δεν ευχαριστούσα από καρδιάς τους προσκεκλημένους μας από το εξωτερικό. Όλοι τους σπουδαίοι και διακεκριμένοι καθηγητές και συγγραφείς. Επιτρέψτε μας να υπερηφανευτούμε και να καμαρώσουμε για την παρουσία τους εδώ. Έχουμε πολλά να κερδίσουμε από αυτήν. Θα μας δοθεί η ευκαιρία να ανταλλάξουμε γνώμες και απόψεις και φυσικά να δρομολογήσουμε συνεργασίες. Έχουμε κοντά μας τον

Andrew Cowan, Director of Creative Writing in the School of Literature, Professor of Drama and Creative Writing of the University of East Anglia

τον

Robin Hemley, Director Writing Program, Writer-in-Residence and Professor of Humanities in Yale-NUS College in Singapore

τη

Lan Samantha Chang, Director of The University Of Iowa Writers' Workshop, Professor of College of Liberal Arts and Sciences of the University of Iowa

τον

Anthony Caeshu, Professor of Poetry of Plymouth University

και τον

Hervé Le Tellier Writer and linguist, Member of the International Literary Group Oulipo

Πρωτογνώρισα τον Μίμη Σουλιώτη το 1995 χωρίς να έχω υπόψη μου κάτι από το βιογραφικό του και αξίζει να σας αφηγηθώ την ιστορία της πρώτης μας συνάντησης. Μερικές μέρες πριν από αυτήν ο Καθηγητής μου Ερατοσθένης Καψωμένος και επιβλέπων της διδακτορικής μου διατριβής με πρόετρεψε να συναντήσω στη Φλώρινα, όπου και διορίστηκα ως καθηγητής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, έναν ιδιαίτερο, όπως τον χαρακτήρισε, γνωστό του φιλόλογο. Να υπενθυμίσω ότι είναι ουσιαστικά ο Καψωμένος που σύστησε την *Αφηγηματολογία* στην Ελλάδα, όπως ο Σουλιώτης κάποια χρόνια αργότερα έκανε με τη *Δημιουργική Γραφή*. «Δεν μπόρεσε ποτέ να καταλάβω», μου είπε τότε ο Καψωμένος, «πώς και γιατί βρέθηκε και παρέμεινε στη Φλώρινα».

Την εποχή εκείνη ο Σουλιώτης ήταν Διευθυντής της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Φλώρινας. Στην πρώτη μας συνάντηση πήγα με τον εγωισμό, τον αδικαιολόγητο, του υποψήφιου διδάκτορα ενός μεγάλου Καθηγητή. Με υποδέχτηκε πρόθυμα και διά χειραψίας. Εντός τετάρτου είχε διαλυθεί το όποιο εγκεφαλικό νεφέλωμα

υπεροχής. Συνειδητοποίησα την πραγματική μου θέση και τη δική του υπόσταση και διάσταση. Δεν θα ξεχάσω ότι πολύ γρήγορα μου πρόσφερε καφέ και ζήτησε να βγούμε για λίγο από το χώρο της Βιβλιοθήκης για να μπορέσει να καπνίσει ένα τσιγάρο. Το λίγο διήρκεσε όσο το υπόλοιπο δώρο της πρώτης αυτής γνωριμίας. Ήπιε τρεις διπλούς και σκέτους εσπρέσο και κάπνιζε διαρκώς. «Από μέσα πρέπει να έχω καφέ χρώμα» και «καπνίζω όσο προλαβαίνω» ήταν φράσεις που θα μου έλεγε αργότερα, όταν σεμνύνομαι να λέω πως έγινα φίλος και συνεργάτης του. Με γοήτευσε, όπως θαρρώ γοήτευε σχεδόν όλους όσοι είχαν την τύχη να τον συναναστραφούν περισσότερο από 10 λεπτά, και με παραξένεψε. Γεμάτος ιδέες. Δημιουργικές ιδέες που τις κρυστάλλωνε σε προτάσεις αναπτύσσοντάς τες με καθαρό και σαφή συλλογισμό. Και γρήγορα. Πολύ γρήγορα. Να αξιοποιήσουμε την παρουσία μου στο Γυμνάσιο το Λαιμού, όπου μόλις είχα τοποθετηθεί, να έχουμε ραδιοφωνική λογοτεχνική εκπομπή, όπου άκουσον άκουσον θα παρουσιάζαμε τις εργασίες των παιδιών, να με εντάξει σε ένα σωρό πράγματα που δεν πολυκαταλάβαινα. Αρκετά πραγματοποιήθηκαν. Κάποια όχι, αλλά μάλλον από δική μου ατομία. Τρία χρόνια μετά και ενώ του γνωστοποίησα πως θα επιστρέψω στη Θεσσαλονίκη μου πρότεινε να παραμείνω στη Φλώρινα και να ολοκληρώσουμε μαζί τη διατριβή, ζητώντας ως αντάλλαγμα τη δική μου συμμετοχή σε κάτι που εξακολουθούσε να μου φαντάζει περίεργο και αλλόκοτο. Η θεωρία της Λογοτεχνίας που βαυκαλιζόμουν ότι θα έδινε τις λύσεις και τις απαντήσεις στη μελέτη μου δεν άφηνε και πολύ χώρο γι' αυτήν τη Δημιουργική Γραφή, για την οποία δεν είχε πάψει να μου μιλά ο Σουλιώτης. Ή για να είμαι απόλυτα ειλικρινής εγώ δεν μπόρεσα τότε να δω καθαρά.

Το 2005 προκηρύχτηκε θέση Λέκτορα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και ταυτόχρονα θέση Λέκτορα στη Φιλοσοφική Σχολή Κρήτης στο Ρέθυμνο. Δεν το σκέφτηκα ούτε ένα λεπτό κι αν ήταν η Φιλοσοφική που ταίριαζε θεωρητικά στα ενδιαφέροντά μου. Υπέβαλα τα χαρτιά μου μόνον στη Φλώρινα. Και νιώθω πολύ τυχερός που η ζωή μου έδωσε μια δεύτερη ευκαιρία και ευλογημένος που έζησα πέντε υπέροχα χρόνια μαζί του.

Ποιος όμως ήταν ο Μίμης Σουλιώτης; Τα βιογραφικά σημειώματα που χρησιμοποιούσε στο Πανεπιστήμιο και στις εξελίξεις του σε κάθε βαθμίδα προΐδεάζουν για το ίδιο του χαρακτήρα του. Του άρεσε μάλιστα, από τα πενήντα του και μετά, να ξεκινάει με τη φράση:

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1949 και παρ' όλα αυτά ζει ακόμη.

Επιτρέψτε μου να σας διαβάσω ένα αρχικό απόσπασμα από εργοβιογραφικό του σημείωμα:

Πρωτόκοκος γιος του υπαλλήλου των Μονοπωλείων Άλατος, Παιγνιοχάρτων και Πυρείων (Ε.Δ.Ε.Μ.Ε.Δ.) Παναγιώτη Δ. Σουλιώτη και της δασκάλας Μαρίας Μιχ. Βουβουλικά, γεννήθηκα στις 24 Δεκεμβρίου 1949 στην Αθήνα. Του πατέρα μου οι ρίζες απλώνονται στο Σούλι, την Ηλεία και τη Μάνη. Από τη μεριά της μητέρας μου, έλκω την καταγωγή μου από το Μοναστήρι της FYROM και τη Σμύρνη. Ιδιαίτερη μνεία χρωστώ να κάμω, όχι τόσο στον δάσκαλο και ιεροψάλτη του Μοναστηρίου και τελικά ειρηνοδίκη και δικηγόρο της Φλώρινας Μιχαήλ Κ. Βουβουλικά, όσο στην εκ μητρός γιαγιά μου, Μαγδαληνή Γ. Σμυρνιού, που έλαβε υποτροφία (1904) και έφυγε από το Μοναστήρι για να σπουδάσει δασκάλα και γυμνάστρια στην Αθήνα, όπου και εργάσθηκε στη Σχολή Τυφλών για μερικά χρόνια: Σ' εκείνην χρωστώ πλείστα όσα.

Από τα 20 χρόνια μου αυτοβούλως διέκοψα τα γονικά επιδόματα και έκτοτε είμαι αυτοσυντήρητος, γι' αυτό κι έχω ασκήσει ετερόκλητα επαγγέλματα. Στη διάρκεια της Απριλιανής Δικτατορίας δικάστηκα (1969) μετά από αυτεπάγγελτη δίωξη της εισαγγελίας πρωτοδικών Θεσσαλονίκης, διότι τα πρωτόλεια διηγήματα που είχα εκδώσει σε πολυγραφημένα τεύχη πρόσβαλαν τα «ελληνοχριστιανικά ιδεώδη» του καθεστώτος.¹

Από τα φοιτητικά χρόνια (1974) και μετά, δεν έχω κομματική ταυτότητα, δεν αναπτύσσω αντίστοιχη δραστηριότητα, και δεν έχω ψηφίσει ποτέ μέχρι σήμερα (1997) Κόμμα εξουσίας, ιδεολογικά ωστόσο μένω πάντοτε και στο μέτρο των δυνάμεών μου, στο χώρο της Αριστεράς.

Κάποιοι θα μειδιάσουν, άλλοι θα διακρίνουν τον εύστοχο και υποδειγματικό χειρισμό των λεπτών αποχρώσεων του ειρωνικού λόγου, οι πιο υποψιασμένοι θα αντιληφθούν τη σημειολογία δύσκολων παιδικών χρόνων. Παιδί χωρισμένων γονιών, με τον πατέρα του να διαμένει μόνιμα στην Αθήνα, μεγαλώνει σε μια Φλώρινα συντηρητική και βασανισμένη από ιδεολογικές διαπάλες και θρησκευτικούς καταναγκασμούς. Ίσως και γι' αυτό από πολύ νωρίς αναγνώρισε την αξία των κάθε μορφής συνοδοιπόρων του και θεώρησε χρέος, τιμή και υποχρέωσή του να τη μνημονεύσει, όποτε τη συνάντησε, όπως πράττει με τον καταξιωμένο πανευρωπαϊκά δάσκαλο κλασικής κιθάρας του γιου του Πάνου Κοτσιώλη. Το ίδιο και με τη συμβολή της γιαγιάς Μαγδαληνής στην ανατροφή και διαπαιδαγώγησή του. Καμία σχέση με τον εσμό των σοβαρών καθηγητάδων. Γιατί ο Μίμης Σουλιώτης υπήρξε πρώτιστα ένας σημαντικότατος ποιητής, ένας λόγιος παλαιάς κοπής. Και ταυτόχρονα ένας εξαιρετικός επιστήμονας, ένας μοναδικός δάσκαλος. Ένας άνθρωπος που ήξερε γράμματα.

¹ Η δίκη έλαβε δημοσιότητα στον Τύπο της εποχής, καθώς μάρτυρες υπεράσπισης προσήλθαν οι αείμνηστοι λογοτέχνες Γιώργος Δέλλιος και Παν. Παπασταμάτης, καθώς και ο εκλιπών καθηγητής μου, τότε, Γ.Π. Σαββίδης, ενώ μάρτυρες κατηγορίας είχαν κληθεί ιερείς και ένας συμβολαιογράφος των παραεκκλησιαστικών οργανώσεων. Η απόφαση ήταν αθωωτική «λόγω αμφιβολιών».

Ήταν πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με ειδικότητα στις Βυζαντινές και Νεοελληνικές Σπουδές. Μεταπτυχιακές σπουδές έκανε στην Υστεροβυζαντινή Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Eötvös Lorand και διδάκτορας ανακηρύχτηκε στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (θέμα του «Οι υποθετικοί λόγοι στο ποιητικό έργο του Κ.Π.Καβάφη»). Έχει διδάξει στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, στο Τμήμα Ελληνικού Πολιτισμού του ΕΑΠ, στα Πανεπιστήμια της Lund στη Σουηδία και στο Eötvös Lorand στο Βουκουρέστι, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και φυσικά στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Από το 1981 έως το 1993 εξέδιδε σε εβδομαδιαία βάση την *Κοινή Γνώμη*, τοπική εφημερίδα της Φλώρινας με ποικίλη ύλη (κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά θέματα). Υπήρξε ιδρυτικό μέλος και πρώτος Πρόεδρος του συλλόγου *Εταιρία Γραμμάτων και Τεχνών* της Φλώρινας, καθώς και Συντονιστής στη συντακτική επιτροπή του διμηνιαίου περιοδικού *Εταιρία* (πρώτο τεύχος τον Οκτώβρη του 1989, εκδόθηκαν περίπου 40 τεύχη), το οποίο περιείχε κυρίως λογοτεχνική και ιστορική ύλη. Το 1997 συμμετείχε στην διοργάνωση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στη Θεσ/νίκη σε συνεργασία με τον Πάνο Θεοδωρίδη και τον Δημήτρη Καλοκύρη. Την ίδια περίοδο ίδρυσε το *Βαλκανικό Άσυλο Ποίησης* στην Καλλιθέα Πρεσπών και εξέδωσε το περιοδικό *Asylum. A balkan poetry magazine*, το οποίο περιείχε ποιήματα κυρίως βαλκάνιων ποιητών. Επίσης, υπήρξε Διευθυντής της σειράς *Ανθολόγος Ερμής*, η οποία περιείχε ανθολογήσεις νεοελλήνων ποιητών (από το 1995 κ.ε.). Υπήρξε μέλος σε συντακτικές επιτροπές λογοτεχνικών περιοδικών (από τους πρώτους και στο θρυλικό *Τραμ*) και σε Δ.Σ. συναφών φορέων, αλλά διέκρινε και τόνιζε πάντοτε πως υπήρξε ιδρυτικό μέλος του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού.

Το συγγραφικό έργο και τα ερευνητικά ενδιαφέροντά του περιστρέφονταν γύρω από τη Λογοτεχνία, τη φιλολογική κριτική, τη δημιουργική γραφή και απαγγελία και τη βιβλιολογία. Έχει εκδώσει ευάριθμα φιλολογικά, όπως ήθελε να τα ονομάζει ο ίδιος, βιβλία, ενώ εισηγήσεις, άρθρα και κριτικές του έχουν περιληφθεί σε πρακτικά ελληνικών και διεθνών συνεδρίων και σε επιστημονικά και λογοτεχνικά περιοδικά. Υπήρξε ο βασικός εισηγητής στην αναμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων της Κύπρου, όπου ανέλαβε τη συγγραφή Εγχειριδίου Δημιουργικής Γραφής. Παράλληλα με την ακαδημαϊκή του καριέρα αρθρογραφούσε τακτικά, κυρίως στις εφημερίδες *Το Βήμα* και *Τα Νέα*.

Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί μέχρι τώρα σε τέσσερις γλώσσες. Ένα από τα δύο που δημοσίευσε το περιοδικό *Harvard Review* την άνοιξη του 2000 σας έχουμε μέσα στο φάκελο που σας διανεμήθηκε με το πληροφοριακό υλικό του Συνεδρίου.²

---

² Mimis Souliotis, «Tableau Vivant», transl. Stratis Haviaras, *Harvard Review* 18 (Spring 2000), 28.

Βέβαια, αν ο Σουλιώτης ήθελε, ποιήματά του θα είχαν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Άλλωστε είναι γνωστός ο μηχανισμός με τον οποίον έργα Ελλήνων λογοτεχνών και δεν εννοώ των πραγματικά αξιόλογων, μεταφράζονται από εκδοτικούς οίκους του εξωτερικού και τα περισσότερα ούτε κυκλοφορούν ούτε διαβάζονται. Ο Σουλιώτης ζούσε με την ποίηση και δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την προβολή του. Ελάχιστα θα έλεγα. Στο Πανεπιστήμιο μού είχε απαγορέψει την οποιαδήποτε εκδήλωση για το ποιητικό του έργο. Το μεγάλο «Ναι» που του απέσπασα την τελευταία χρονιά δεν ξέρω αν χρήζει μεταφυσικής ανάλυσης. Πάντως δεν προλάβαμε. Η ποίηση είχε συνυφανθεί με την καθημερινότητά του. Και απέφευγε, πάλι θα ανατρέξω σε ρήση του ίδιου, «τις φρικαλέες λέξεις που κατασκευάζονται με κολλητήρι σε αυτήν όπως «ανωτατοποίηση», «αστικοποίηση», «αυστηροποίηση», «προβληματο-ποίηση» (Νομίζω πως εδώ οι μεταφραστές θα δυσκολευτούν γι' αυτό τους δίνω λίγο χρόνο).

Ο Μίμης Σουλιώτης υπήρξε θαυμάσιος σύζυγος και πατέρας. Παντρεύτηκε την Ελένη Μεκάση και απέκτησαν τον Πάνο, τη Μάγδα και τη Δανάη. Και η οικογενειακή ζωή του και τα αγαπημένα του πρόσωπα έχουν αποτυπωθεί ποικιλότροπα στο έργο του και συνιστούν, μεταπλασμένα φυσικά, δομικά στοιχεία συγκρότησης του ποιητικού του σύμπαντος.

Θα ήταν ουτοπικό και να επιχειρούσαμε ακόμα να αναδείξουμε την προσφορά και τη δράση του συνολικά σε μία ομιλία περιορισμένη χρονικά όπως αυτή. Για τη διάσωση και διάδοση του ποιητικού του έργου, θεωρώ ότι τα πράγματα έχουν δρομολογηθεί. Το «Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού» έχει ήδη αναλάβει τη μελέτη και διαφύλαξη του αρχείου του, καθώς και τη δημιουργία ιστοσελίδας με το έργο του, για την οποία είμαι σίγουρος πως δεν χρειάζεται να ανησυχούμε τουναντίον να αδημονούμε, και επίκειται και η έκδοση ανέκδοτων ποιητικών του συλλογών. Όμως ο Σουλιώτης δεν ήταν μόνο ποιητής. Ήταν και δάσκαλος. Και μάλιστα σπουδαίος δάσκαλος. Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αρχικά, στο Πανεπιστήμιο αργότερα. Εραστής της Νεοελληνικής Φιλολογίας και όχι απλώς της Λογοτεχνίας. Αποφασιστικός, ευρηματικός, ρηξικέλευθος και πρωτοπόρος. Οι φοιτητές του τον αγαπούσαν, τον πίστευαν και τον θαύμαζαν. Το πρώτο σύγγραμμα με «ακαδημαϊκό» προσανατολισμό το *Αλφαθητάριο για την Ποίηση*, το οποίο πρωτοεκδόθηκε το 1993, κάνει όχι απλώς τη διαφορά, αλλά προμηνύει το ό,τι θα επακολουθήσει. Ο ποιητής αγωνιά για την απουσία της ποίησης από την εκπαιδευτική συνείδηση και τη σχολική πράξη. Ο δάσκαλος αποφασίζει να δράσει παρεμβατικά και προς όφελός της. Είναι τελευταία, η ποίηση, νομίζω και μέχρι

σήμερα, στις στατιστικές των προτιμήσεων που εκδηλώνουν οι ανήλικοι και οι νεαροί αναγνώστες. Αναλαμβάνει, λοιπόν, να αναδείξει την *πολυαναγνωσιμότητα* του ποιητικού κειμένου. Υπονομεύει τους *τυμπανοκρουσμένους φετφάδες* για την ποίηση και τις ποικίλες απαγορεύσεις που τη συνοδεύουν. Διδάσκει μέσα από άγνωστες ή ανοίκειες λέξεις, υιοθετεί τη γνώμη ότι η πετυχημένη διδασκαλία της ποίησης *είναι κατανάγκην ετεροβαρήν ή, ωμότερα, ανισόρροπη* και καταθέτει ποικίλες διδακτικές εφαρμογές. Προσέξτε, τολμά να το κάνει επίσημα το 1993. Σε μια εποχή που η παντοδυναμία του γλωσσικού μαθήματος υπέτασσε τη διδασκαλία της ποίησης και της Λογοτεχνίας ευρύτερα στους δικούς του σκοπούς, όπου η διδασκαλία της γλώσσας μοιάζει να έχει αναλάβει το ρόλο της παλαιότερης *ηθοπλαστικής διδασκαλίας*.

Ο Μίμης Σουλιώτης επεξεργάζεται και υποδεικνύει έναν νέο τρόπο ανάγνωσης, απόλαυσης και διδασκαλίας της Λογοτεχνίας, αυτόν που στη θεωρία της Δημιουργικής Γραφής ονομάζεται «προσέγγιση εκ των έndon». Φυσικά δεν είναι ο πρώτος. Ο παππούς Αριστοτέλης το έχει πραγματοποιήσει δυόμιση χιλιάδες χρόνια πριν με την *Ποιητική* του. Βεβαίως, ο χώρος αυτός δεν είναι επαρκώς χαρτογραφημένος ούτε και σήμερα. Αξίζει να σας αναφέρω ότι ο Μίλτος Κουντουράς, ο σπουδαίος αυτός παιδαγωγός των αρχών του προηγούμενου αιώνα, προέτρεπε σε ανάλογες λογοτεχνικές αναγνώσεις και σε ασκήσεις που ταυτίζονται με τη λογική της Δημιουργικής Γραφής.³ Ο Σουλιώτης όμως προχώρησε ένα βήμα παραπέρα. Πριν την έλευση της νέας χιλιετίας έχει αρχίσει να οργώνει με σεμινάρια Δημιουργική Γραφή τη βόρεια, κυρίως, Ελλάδα. Δεν απέχει πλέον παρά ελάχιστα πια από μία συστηματικότερη και επιστημονικότερη προσέγγιση του θέματος. Από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 (ΦΕΚ 1650/τ.Β'/14.8.2008) το πρώτο και μοναδικό μέχρι σήμερα Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών με τίτλο «Δημιουργική Γραφή» στην Ελλάδα είναι πραγματικότητα και ο εμπνευστής και ιδρυτής του μου εκμυστηρεύεται «να ζήσουμε να το απολαμβάνουμε». Ακαδημαϊκό Πρόγραμμα Σπουδών με θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα και διετή φοίτηση 4 εξαμήνων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημιουργική Γραφή. Στο Σουλιώτη θα χρωστάμε για πάντα τη συγκρότηση και καθιέρωση της Δημιουργικής Γραφής σε γνωστικό αντικείμενο. Στην Ελλάδα βέβαια, γιατί στην Αμερική και στην Αγγλία αυτό έχει επιτευχθεί πολλά χρόνια πριν. Και εμείς και φυσικά πολλοί σπουδαιότεροι συνάδελφοι υμών, κυρίως από το εξωτερικό, έχουν καταθέσει τη σχετική αρθρογραφία. Ο Σουλιώτης προσεγγίζει ανθρώπους όπως ο Στρατής Χαβιαράς που είναι από τους πρώτους, αν όχι ο πρώτος εισηγητής της Δημιουργικής Γραφής στην Ελλάδα σε επίπεδο Σεμιναρίων, ο Θανάσης Βαλτινός, τον οποίο θεωρεί ισάξιο του Βιζυηνού σε πολλά του έργα, ο Τίτος Πατρίκιος, ο

³ *Κλείστε τα σχολειά*, τόμος Α', Αθήνα, Γνώση, 1985, σ. 205-219 (βλ. και Δημήτρης Κόκορης, «Ο παιδαγωγός ως αναγνώστης της λογοτεχνίας: Η περίπτωση του Μίλτου Κουντουρά», *Φιλολογική*, τχ. 66, 1999, σ. 17-21.

μεγαλύτερος για μένα ποιητής εν ζωή στην Ελλάδα, ο εξέχων Μάνος Ελευθερίου αλλά και άλλους νεότερους όπως ο Χάρης Βλαβιανός, ο Πάνος Θοδωρίδης, η Μανίνα Ζουμπουλάκη, η Άνθη Καρρά, η Σαββίνα Γιαννάτου, η Σοφία Νικολαΐδου, ο Γιώργος Ξενάριος, η Πένυ Φυλακτάκη κ.ά. Μπολιάζει δε την παρουσία των δημιουργών με αυτή σπουδαίων πανεπιστημιακών δασκάλων όπως ο Νάσος Βαγενάς, ο Γιώργης Γιατρομανωλάκης, ο Θεόδωρος Παπαγγελής, ο Γιώργος Κεχαγιόγλου, η Ζωή Σαμαρά, η Αγγέλα Καστρινάκη, η Caterina Carpinato, κ.ά. Μερικοί από όσους προαναφέραμε έχουν μάλιστα τη διπλή ιδιότητα του ακαδημαϊκού – λογοτέχνη. Από τη δεύτερη χρονιά της λειτουργίας του Μεταπτυχιακού εμπιστεύεται τη διδασκαλία της μελοποίησης του στίχου στον Αλκίνοο Ιωαννίδη. Σταδιακά συγκροτεί μία μοναδική ομάδα που διαρκώς εμπλουτίζεται και βελτιώνεται μέχρι σήμερα.

Το εγχείρημα αντιμετωπίστηκε αρχικά με σκεπτικισμό. Οι αντιδράσεις υπήρξαν ποικίλες και από τον πανεπιστημιακό χώρο, αλλά και από αυτόν της συγγραφής. Κάποιοι και από τις δύο πλευρές τον λοιδορούν και τον ειρωνεύονται, άλλοι προσπαθούν να τον καταλάβουν, πολλοί εκστασιάζονται με όσα προτείνει. Οι φοιτητές μας στο μεταξύ είναι ενθουσιασμένοι. Και να σημειώσω πως ορισμένοι από αυτούς είναι καταξιωμένοι και βραβευμένοι, αν αυτό έχει κάποια σημασία, πριν έρθουν στο Μεταπτυχιακό. Υπήρξε χρονιά που οι αιτήσεις ξεπέρασαν τις 250 για 25 θέσεις και μια θέση στα μαγικά τριήμερα της ακριτικής Φλώρινας, ενώ πέρυσι, μεσούσης της κρίσης είχαμε 108. Η προθεσμία υποβολής για φέτος έχει λήξει, άρα δεν κάνω κανενός είδους διαφήμιση. Τη ζω την κατάσταση αυτή μαζί του και συναποφασίζουμε, δηλ. εκείνος αποφασίζει κι εγώ συμφωνώ, πως ο μόνος τρόπος να τους πείσουμε όλους είναι να μην στεκόμαστε στα όποια πικρόχολα. Να δουλεύουμε και να βελτιωνόμαστε διαρκώς, απαντώντας με τη συμπεριφορά μας αυτή, την ιδεωδέστερη, στις όποιες απλουστευτικές πολεμικές. Αίρουμε παράλληλα τις καλοπροαίρετες αντιρρήσεις και ενστάσεις μέσα από την κατάθεση επιστημονικών προσεγγίσεων και μελετών. Αξίζει να σας πω, θα μπορούσα να το κάνω και με ονοματεπώνυμο που πραγματικά θα σας εξέπλητταν, ότι οι περισσότεροι από αυτούς που ήταν αρνητικοί περί Δημιουργική Γραφή γενικώς και του δικού μας Μεταπτυχιακού ειδικώς, παραδίδουν μαθήματα Δημιουργική Γραφή σήμερα, ενώ αρκετοί αυτοπροτάθηκαν για να συμπεριληφθούν στη δική μας ομάδα.

Στο **Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Δημιουργική Γραφή»** (<http://dim-grafi.uowm.gr/>) του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας έχουν συνολικά εισαχθεί 155 φοιτητές από όλα τα μέρη της Ελλάδας και την Κύπρο, αλλά και την Αγγλία φέτος. Να φανταστείτε ότι την προηγούμενη διετία το Πρόγραμμα παρακολούθησε ανελλιπώς, και αυτό το τονίζω, ο στιχουργός και συγγραφέας Χρίστος

Παπαδόπουλος, Διευθυντής του Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου που διαμένει τα τελευταία χρόνια στο Κάιρο. Από αυτούς οι 55 είναι ήδη πτυχιούχοι, οι 42 βρίσκονται στην εκπόνηση της διπλωματικής του και οι 59 στην υποχρεωτική τους φοίτηση. Σκοπός του Προγράμματος είναι η παροχή ενός κατάλληλου επιστημονικού και δημιουργικού περιβάλλοντος για την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής, καθώς και η κατάρτιση επιστημόνων-ερευνητών στον χώρο των Ανθρωπιστικών Σπουδών και των Επιστημών της Αγωγής. Οι φοιτητές του (σύμφωνα με το ΦΕΚ 1650/14-8-2008), αποκτούν θεωρητικό και εμπειρικό υπόβαθρο στον κλάδο, αλλά και τις δεξιότητες που τους καθιστούν ικανούς να απασχοληθούν σε διάφορα επαγγελματικά και ερευνητικά πεδία που συνδέονται με την εκπαίδευση, όπως και με τις ανάγκες της πολιτισμικής αγοράς ευρύτερα. Παράλληλα προς την ερευνητική του αποστολή, το Π.Μ.Σ. αποβλέπει και στην κατάρτιση και εξειδίκευση στελεχών της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη προγραμμάτων διδασκαλίας της Λογοτεχνίας και της δημιουργικής παραγωγής του ελληνικού λόγου.

Το Πρόγραμμα Σπουδών βελτιώνεται κάθε χρονιά. Οι δημιουργοί εναλλάσσονται με τους ακαδημαϊκούς, που και πολλοί από αυτούς είναι λογοτέχνες, όπως προαναφέρθηκε ήδη, οργανώνονται διημερίδες και σεμιναριακά μαθήματα, οι φοιτητές μας κάνουν πρακτική άσκηση. Δηλαδή, μεταλαμπαδεύουν τις γνώσεις τους στην εκπαιδευτική πράξη. Κι αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό στο οποίο θα επανέλθω αμέσως μετά. Κάποια δικά μας παιδιά στο μεταξύ έχουν πλέον τα δικά τους εργαστήρια και καμαρώνουμε πως υπηρετούν τη λογική της προσέγγισης που διδάχτηκαν κοντά μας. Τους χαιρόμαστε και τους ευχόμαστε καλή δύναμη και επιτυχία, μα πάνω απ' όλα να καλλιεργήσουν τη δημιουργική σκέψη και την κριτική ικανότητα στους δικούς τους πλέον μαθητές. Οι διπλωματικές εργασίες, αρχειοθετημένες όλες στη βιβλιοθήκη μας, αποδεικνύουν το εξαιρετικά υψηλό επίπεδο του Προγράμματος. Και καθώς ήταν ένας τομέας που μου είχε εμπιστευθεί ο Σουλιώτης ευθύς εξαρχής, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι όχι μονάχα πληρούν τα κριτήρια που μια ακαδημαϊκή κοινότητα, η οποία σέβεται τον εαυτό της, έχει θεσπίσει, αλλά τις περισσότερες φορές μας εντυπωσιάζουν για την ποιότητα και τον όγκο της δουλειάς τους. Να σημειώσω πως επόπτες των εργασιών μπορούν να είναι πανεπιστημιακοί και ομότιμοι Καθηγητές από όλα τα μέρη του κόσμου, γεγονός που διασφαλίζει την αξιολόγησή τους και δίνει λύσεις στην εποπτεία και τον έλεγχο διαφορετικών γνωστικών πεδίων στα οποία μόνο ο Σουλιώτης και εγώ δεν θα μπορούσαμε να ανταποκριθούμε. Αυτό είναι πρόσκληση συμμετοχής και για τους αποψινούς μας καλεσμένους, Έλληνες και ξένους. Να σας διευκρινίσω με περισσή χαρά ότι έχουμε ήδη σε εξέλιξη από φέτος και τις πρώτες δύο διατριβές που εκπονούνται από τους αποφοίτους μας. Η κ. Αναγνώστου και ο κ. Παναγιωτίδης

είναι εισηγητές στο Συνέδριο και θα σας δοθεί η ευκαιρία να τους «ανακρίνετε» για τα περαιτέρω.

Θα μου επιτρέψετε να σταθώ για λίγο στη συμμετοχή τελειοφοίτων και αποφοίτων μας στις **πρακτικές ασκήσεις** διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια, αλλά και στην Προσχολική Εκπαίδευση σε σχολεία που επιθυμούν να συνεργαστούν με το οικείο Πρόγραμμα με υπεύθυνη την κ. Βακάλη Άννα. Τέτοια «μαθήματα» πραγματοποιήθηκαν σε περισσότερα από 30 σχολεία σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Κοζάνη (εδώ και στην «Κοβεντάρειο» βιβλιοθήκη), Φλώρινα, Βόλο, Κατερίνα, Βέροια, Κόρινθο και Καλαμάτα κατά την τριετία 2011 - 2013. Στις 2/4/2011 φιλοξενήθηκαν στην έδρα του οικείου Μεταπτυχιακού στη Φλώρινα(Παιδαγωγική Σχολή) 70 μαθητές Γυμνασίου – Λυκείου από τη Θεσσαλονίκη (Πολυπολιτισμικό – Πειραματικό - Καλλιτεχνικό) για να διδαχθούν δημιουργική γραφή από τους μεταπτυχιακούς μας φοιτητές. Ξεχωριστή αναφορά θα πρέπει να γίνει στη συνεργασία μας με το Πρότυπο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκη, όπου εφαρμόστηκε Πιλοτικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής στην Α΄ Γυμνασίου (σχολικές χρονιές 2011-2012 και 2012-2013) και Όμιλος Δημιουργικής Γραφής με τη υπεύθυνη την φιλόλογος – συγγραφέα και συνεργάτιδά μας Σοφία Νικολαΐδου. Το υλικό αυτό, πνευματική περιουσία του Πανεπιστημίου σαφώς, μπορεί να βοηθήσει σε πολλούς τομείς πρόσωπα και θεσμούς. Και δράττομαι την ευκαιρία να προτείνω στους αρμόδιους να εξετάσουν σοβαρά το ενδεχόμενο ενός αυτόνομου μαθήματος Δημιουργικής Γραφής και τη συγκρότηση Αναλυτικού Προγράμματος για τη διδασκαλία του. Θα χαρούμε πολύ να συνδράμουμε ή και να οργανώσουμε μία τέτοια προσπάθεια.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος εκδίδεται το ετήσιο έντυπο λογοτεχνικό περιοδικό με τον τίτλο **Λεξητανίλ** όπου δημοσιεύονται κείμενα των φοιτητών (το 1^ο τεύχος παρουσιάστηκε στην Αθήνα, στο βιβλιοπωλείο «Ιανός» σε συνέντευξη τύπου στις 30-11-2009). Οι τελειόφοιτοι αναλαμβάνουν κάθε χρόνο την καινούργια έκδοση. Εδώ όμως θέλω να προβώ σε μία ακόμα ανακοίνωση. Το *Λεξητανίλ* θα αλλάξει προς το καλύτερο. Και μορφή και περιεχόμενο. Δεν θα πάψει όμως να φιλοξενεί τα κείμενα των φοιτητών μας, καθώς κάθε Ιούνιο το τεύχος θα είναι διπλό και φυσικά θα υπάρχει και θα διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή. Θα αποτελέσει το πρώτο επιστημονικό περιοδικό με κριτές για τη Δημιουργική Γραφή στην Ελλάδα και με τη συγκεκριμένη μορφή θα είναι έτοιμο τον Ιούνιο του 2014. Σε αυτό θα φιλοξενηθούν κείμενα επιλεγμένα μέσα από τα Πρακτικά του Συνεδρίου. Εκδοτικοί οίκοι έχουν εκδηλώσει ήδη το ενδιαφέρον για να εκδώσουν έναν συλλογικό τόμο με άρθρα που θα προκύψουν από τις εισηγήσεις του Συνεδρίου και είμαστε σε συζητήσεις για την καλύτερη επιλογή.

Ερχόμαστε σε κάτι άλλο μοναδικό τώρα. Όλα του Δασκάλου. Ο Σουλιώτης ίδρυσε το 2002 (ΦΕΚ 275/15-11-2002) το **Εργαστήριο Αγωγής για το Βιβλίο - Βιβλιολογείον** στην Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο συνδέθηκε πάραυτα με το Μεταπτυχιακό. Το εργαστήριο αποτελείται και λειτουργεί σε δύο χώρους. Ο πρώτος είναι το **εργαστήρι παραδοσιακής βιβλιοδεσίας** και ο **δεύτερος το εργαστήρι παραδοσιακής τυπογραφίας** πλήρως εφοδιασμένα και τα δύο με ειδικό βιβλιολογικό, βιβλιοδετικό και τυπογραφικό εξοπλισμό. Υπεύθυνη για το εργαστήριο παραδοσιακής βιβλιοδεσίας είναι η κ. Παπαγεωργίου Έφη, με ιδιαίτερες σπουδές και με ξεχωριστό ρόλο στην ιστορία και την πορεία του Μεταπτυχιακού μας. Εδώ θα πρέπει να εξάρω και να υπογραμμίσω την προσφορά της. Μαζί με την κ. Βακάλη, κι αυτήν στην αρχική ομάδα, και τελευταία την υποψήφια διδακτόρισά μου Βάσω Νάνου είναι οι τρεις άνθρωποι που με στήριξαν με όλες τους τις δυνάμεις μετά τον αδόκητο χαμό του Σουλιώτη. Άννα, Βάσω, Έφη από καρδιάς ένα μεγάλο ευχαριστώ για τη δύσκολη επιλογή. Μου είστε πολύτιμες και απαραίτητες. Επανέρχομαι. Από την κ. Παπαγεωργίου θα έχετε την ευκαιρία στην κυριακάτικη εισήγησή της να μάθετε περισσότερα και άρα σταματώ εδώ. Μάστορας στο εργαστήρι της τυπογραφίας είναι ο Γρηγόρης Αλεξίου. Να σημειώσω emphaticά πως όλοι μας στο Πανεπιστήμιο είμαστε αναλώσιμοι. Αν όμως λείπει ο Γρηγόρης, το Τυπογραφείο μας θα κλείσει. Πιστέψτε με η δουλειά που γίνεται είναι εξαιρετική. Τα σχολεία που γνωρίζουν την παραδοσιακή μέθοδο, αλλά και οι φοιτητές μας, γοητεύονται από αυτήν την τέχνη. Ο Σουλιώτης είχε θέσει ως στόχο να βγάλουμε έναν τουλάχιστο τυπογράφο από τις νεότερες γενιές. Ελπίζω να τα καταφέρουμε. Εδώ ήρθε η ώρα να φορτιστούμε συγκινησιακά εμείς και να γνωρίσετε εσείς μέσα από ένα μικρό βίντεο τον Μίμη Σουλιώτη. Τεχνικές δυσκολίες δεν επέτρεψαν να σας παρουσιάσουμε την τελευταία του ομιλία σε Συνέδριο, Γλωσσολογικό μάλιστα, όπου κατά γενική ομολογία άγγιξε το τέλειο.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» στα χρόνια αυτά έχει κάνει αισθητή την παρουσία του στην επιστημονική κοινότητα με σεμινάρια, ημερίδες, λογοτεχνικά αφιερώματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, εκδοτική δραστηριότητα κ.τ.λ. Ξεχωρίζω ενδεικτικά:

- το Σεμινάριο για τον Κ. Π. Καβάφη στην Παιδαγωγική Σχολή ΠΔΜ, Φλώρινας τον Μάρτιο του 2010. Το γεύμα εργασίας στηρίχτηκε εξ ολοκλήρου σε συνταγές της Χαρίκλειας Καβάφη.
- το Σεμινάριο Σεναριογραφίας στη Δράμα τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς
- το Συμπόσιο αφιερωμένο στον Λατίνο ποιητή Κάτουλλο στην Παιδαγωγική Σχολή ΠΔΜ, Φλώρινας τον Ιούνιο του 2011. Σ' αυτό μάλιστα παρουσιάστηκε θεατρικό δρώμενο βασισμένο στο ποιητικό έργο του ποιητή με την φροντίδα και τη συμμετοχή των Α' ετών φοιτητών. Μελοποίησαν και μετέφρασαν ποιήματα σε άλλες γλώσσες. Τα τραγούδησαν και τα απήγγειλαν. Ακολούθησε ρωμαϊκό γεύμα με φαγητά και ποτά βασισμένα σε αυθεντικές

ρωμαϊκές συνταγές που ετοίμασαν οι ίδιοι φοιτητές στη φοιτητική λέσχη του Πανεπιστημίου

- το Σεμινάριο Βιβλιολογίας στην Αθήνα (Μεταίχιμο) το Γενάρη του 2012⁴

Στην πενταετή του διάρκεια το Μ.Π.Σ. έχει διοργανώσει ακόμα ποιητικές βραδιές και αφιερώματα για τους Τίτο Πατρίκιο και Θανάση Βαλτινό, εκπαιδευτικές εκδρομές στην Καστοριά, στο Νυμφαίο, στην Αχρίδα και στις Πρέσπες. Έχει εκδοτικές δραστηριότητες (π.χ. στον Τούρκο συγγραφέα από τη Φλώρινα Νετζατί Τζουμαλί, σε θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας) και συνδιοργανώσεις πολλών βιβλιοπαρουσιάσεων έργων φοιτητών και διδασκόντων του οικείου ΠΜΣ στη Φλώρινα, τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα και έχουμε συνεργασίες και από κοινού εκδηλώσεις με το ΕΚΕΒΙ, τους εκδοτικούς οίκους Ιανός και Μεταίχιμο, το Μουσείο Μουσικών Οργάνων στην Αθήνα, το Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας, το Δημοτικό Ωδείο Δράμας, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, τη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή κ.ά. Το Πρόγραμμα δείχνει όμως και το κοινωνικό «πρόσωπο» με την ίδρυση Τράπεζας Αίματος για τους διδάσκοντες, τους φοιτητές και τις οικογένειές τους με την ονομασία «Συγγενείς εξ αίματος» (1/9/2011) με κύριο σκοπό την ανάπτυξη δεσμών και ανθρώπινης συμπαράστασης μεταξύ των μελών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο Καταστατικό της.

Θα ήθελα όμως να αναφερθώ εν τάχει και στις νεότερες δράσεις του Μεταπτυχιακού μας. Η πρώτη αφορά τη συνεργασία μας με το 3^ο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, δηλαδή με τις **Φυλακές Διαβατών** στη Θεσσαλονίκη. Η απόφοιτός και συνεργάτιδά μας, Μαρία Γιαπαλάκη, θα έχει αμέσως μετά το λόγο για να σας παρουσιάσει αναλυτικότερα αυτή τη δράση, την οποία στηρίξαμε και θα στηρίξουμε, γιατί θεωρούμε ότι ένα Πανεπιστήμιο και μπορεί και πρέπει να έχει ενεργό ρόλο στην κοινωνία, αλλά και να προσπαθεί να αλλάξει και να συνδιαμορφώσει τις δομές της. Από την τρέχουσα ακαδημαϊκή χρονιά θα συνεργαστούμε και με το **ΚΕΘΕΑ**, το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων μέσα από μια θαυμάσια πρωτοβουλία δύο δευτεροετών πια φοιτητών μας, του Χρήστου Μαρτίνη και του Πάνου Παπαπαναγιώτου.

Από φέτος το Μεταπτυχιακό μας έχει και το δικό του Σύλλογο με την ονομασία «Επιστημονικός σύλλογος μεταπτυχιακών και διδασκόντων Δημιουργικής γραφής

⁴ Θέλω εδώ να προσθέτω πως δύο δικά μας παιδιά, τελειόφοιτοι πλέον, παντρεύτηκαν το Μάιο στην Ίμβρο, αλλά και η πρωτοετής μας φοιτήτριας Ντούλα Ιωάννα έφερε στον κόσμο το καλοκαίρι ένα υπέροχο αγοράκι.

Μίμης Σουλιώτης». Σήμερα η επιτυχημένη πορεία του ΠΜΣ «Δημιουργική γραφή» συνεχίζεται με τη διοργάνωση του **Πρώτου Διεθνούς Συνεδρίου Δημιουργικής Γραφής** σε συνεργασία με το **Ελληνοαμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα "Κολλέγιο Αθηνών - Κολλέγιο Ψυχικού"**. Εκτός από τους προσκεκλημένους Καθηγητές από το εξωτερικό, στους οποίους προαναφερθήκαμε, μας τιμούν με την παρουσία τους εξαιρετικοί Καθηγητές από πολλά ελληνικά Πανεπιστήμια και ερευνητές και μελετητές της Δημιουργικής Γραφής από όλη την Ελλάδα. Κι εδώ να ανακοινώσω και πάλι ότι σε δύο χρόνια θα πραγματοποιήσουμε το **2^ο Διεθνές Συνέδριο Δημιουργικής Γραφής**, γιατί θα το κάνουμε θεσμό, όπου θα ανεβάσουμε πολύ τον πήχη. Χαρά μας να πραγματοποιηθεί στους ίδιους χώρους.

Κλείνοντας θα συνόψιζα πως το Μεταπτυχιακό μας Πρόγραμμα επιχειρεί να κατοχυρώσει σε θεσμικό επίπεδο το πνεύμα της μη συμμόρφωσης και της ανοιχτής σκέψης, της ουσιαστικής ανάπτυξης της διεπιστημονικότητας, της ομαδικής εργασίας και της διαλογικής μάθησης. Στοχεύει δηλαδή, όπως άλλωστε και η ίδια η Δημιουργική Γραφή, στην «έμπρακτη μάθηση», στην άσκηση της λογοτεχνικής πρακτικής, σηματοδοτώντας ταυτόχρονα μία λογική ρήξης με τον καθιερωμένο τρόπο προσέγγισης και διδασκαλίας της Λογοτεχνίας. Οι ίδιες αυτές ιδέες διαμόρφωσαν διαχρονικά το πλαίσιο για την επιλογή συγγραφέων ως δασκάλων της Λογοτεχνίας και την τελική επιλογή του εργαστηρίου ως τρόπου διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής. Είναι αυτές οι ιδέες που εισήγαγε ο Μίμης Σουλιώτης στην ελληνική πραγματικότητα. Δάσκαλε, συνεργάτη, φίλε σ' ευχαριστούμε πολύ. Θα σε μνημονεύουμε και θα σε θυμόμαστε πάντοτε, γιατί όσα μας άφησες ως παρακαταθήκη θα μας εμπνέουν και θα μας καθοδηγούν.

Σας ευχαριστώ πολύ και εύχομαι να απολαύσουμε ένα εξαιρετικό τριήμερο.